

DR KENÉZ - KURLÄNDER EDE

SZEMLÉJE

SZOMBAT

ALAPI

igazgató-főorvos nyilatkozik a „Szombatnak“ az orvossztrájk ügyében

Vámbéry Ármin nem keresztelkedett ki. — Sós Endre: Reflexiók. — Briand a párisi [zsinagógában. — Hatvany Bertalan báró contra Szabolcsi. — Hírek.

V. évfolyam 7. szám.

1932. március 25.

A címlap Berény Róbert rajza.

Arányi Ignácné, szül. Kölbél Malvin melységes fájdalommal jelenti, hogy szeretett hitvese

Arányi Ignác

kir. tan., a Pesti Chevra Kadisa Izr. szennygyűrt elnökhelyettese, a Magyarországi Utazók Országos Egyesületének alelnöke, valamint számos egyesületnek elnöke és diszelnöke március 12-én, boldog házasságának 40-ik évében, 64 éves korában, rövid szenvedés után elhunyt.

Drága halottunkat március 15-án délután fél 4 órakor helyeztük a rákoskeresztúri izr. temetőben örök nyugalomra.

Gyászolják: Arányi Adolf és neje szül. Kohn Rózsika, Goldberger Jakab és neje szül. Grünfeld Laura, Goldberger Hermann és neje szül. Mandel Szidónia, Herz József és neje szül. Goldberger Szeréna, Cukor Béla és neje, szül. Kölbél Etelka, fivérei, nővere, sógorai és sógornői, özv. Kölbél Ignácné anyósa és fivereinnek gyermekei.

A Pesti Chevra Kadisa előljárósága, választmánya és képviselőtestüete mély fájdalommal jelenti, hogy

Arányi Ignác

kir. tan. úr,

a Pesti Chevra Kadisa kiváló elnök-helyettese és a Szeretetház elnöke, felekezete és a köz javára szentelt élete 64-ik évében, rövid szenvedés után elhalt.

A megdicsőült férfiú — akit saját halottunknak tekintünk — több mint egy évtizeden keresztül önfeláldozó szeretettel, fáradhatatlan munkával és igaz odaadással szolgálta Chevra Kadisánkat és annak intézményeit. Halála pótolhatatlan veszteséget jelent emberbaráti szent munkánkban.

Chevra Kadisánk és intézményei hálás kegyelettel fogják dicső emlékét megőrizni.

A megboldogult férfiú tetemét március 15-án, vasárnap délután ¼ 4 órakor a rákoskeresztúri izr. temetőben örök nyugalomra helyeztük.

Áldás és béke hamvaira!

SEL PESZACH CUKOR

az orthodox hechserre reflektáló hithű hazai zsidóság részére

ez évben is Központi Irodánk irányítása mellett készült.

Ezt a felragasztott vignetták tanúsítják.

A cukor gyártása ezévbén is a

SELYPI CUKORGYÁR R.-T.-nál

BUDAPEST, V. ZRINYI-UTCA 14. SZÁM.

tő tén **Silberstein Dávid** váci főrabbi vallási felügyelete alatt

Központi Bizottságunk Rabbicollégiumának legutóbbi döntése szerint, amelyet múlt évi november hó 10-iki ülésben hozott az orthodox hivek csak olyan kereskedőknél szerezhetik be SEL PESZACH cukor szükségletüket, akik üzletükben kizárólag ezen központi felügyelet alatt készült cukrot árusítanak, nehogy az esetleges eleserélsből, vagy összekeveredésből valóási tilalomszegések keletkezessenek.

A magyarországi autonóm orthodox izraelita hitfelekezet

Központi irodája

VI., Eötvös u. 19.

Budapest, 1952. évi március hó.

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Beszélgetés a 60 éves Vámbéry Rusztemmal

Vámbéry Ármint sohasem keresztelték meg

Jogászi és szociológiai működése, mellyel egyéniségének nagy-rabecsülést szerzett a belföldi és külföldi tudományos világban, a tudomány értékévé avatják személyét. Egész élete telve előítéletek elleni küzdelemmel és tudományos munkássággal. Küzdelmei és csalódásai dacára megmaradt a derüs tisztánlátó mosolygó bölcsnek. Nagy erkölcsi kvalitásaiból táplálkozó igazi szerénysége huzódik minden ünnepeltetéstől. Ebben a tekintetben az idő segítségére sietett, amennyiben csak minden negyedik évben van születésnapja: február 29. Az idén a hatvanadik születésnapján azonban ki nem kerülhette baráti körének tiszteletnyilvánítását, összejöttek s gyönyörködtek szellemének ragyogtatásában. Természetesen apjáról: *Vámbéry Ármint* is szó esik. És ilyenkor nyilatkozik meg kifinomult, magasfoku kulturáltsága. Oly elfogulatlanul szól zsidó származásáról, mint egy természetes adottságról, ahogy ezt egykoron Lord *Beaconsfield* angol miniszterelnök tette. Egynéhány erre vonatkozó mondatát lejegyzem.

— Két okom van a zsidóság iránti igaz rokonszenvre. Egyrészt világtörténelmi, az igaztalan, oktalan üldöztetés kell, hogy recenzust váltson ki minden igaz emberből, — másrészt származásom: hiszen nagyapám és dédapám dájen volt, ükapám rabbi Nagyatyám először Dunaszerdahelyen, majd később Pozsonyszentgyörgyön élt, atyám Dunaszerdahelyen vallásos környezetben élte gyermekkorát. Nagyatyám két hónappal halt el atyám születése (1832) előtt és így atyám posthumus gyerek volt. A XVIII. század közepén jött át családom Bambergből. Családunk ősi neve: Bamberger. Ezen névből később téves feljegyzések folytán *Wamberger* lett. (Vámbéry Ármint a Konstantinápolyban megjelent török-német szótárban használja először a Vámbéry nevet). Atyám életrajzirói születését 1832. március 19-ére teszik. A hónap azonban nem biztos, miután a dunaszerdahelyi zsidó

anyakönyvek elpusztultak és így erre hiteles adat nincs. Atyám feljegyzéseiből őriztük meg a fenti dátumot.

— **Mikor keresztelkedett ki apám? Soha!**

A dolog ugyanis így történt. 1852-ben, amikor Konstantinápolyba utazott, a helytartóságnál báró Eötvös József állította ki utlevelét s midőn személyi adatait kérdezte, köztük, hogy milyen vallásu, erre azt válaszolta „**én minden vallás ellen protestálok**“. „**Tehát protestáns**“ mondja báró Eötvös, és beírta az utlevelének vallás rovatába: protestáns. Amidőn visszatért Európába, utlevele nyomán került egyéb okmányokba protestáns hite, és így ment át a köztudatba is. Tényleg azonban **soha megkeresztelve nem lett**. Majd mosolyogva hozzáteszi: pedig Heine humorosan azt mondja a kikeresztelkedésre „**ein Entréebillette zur europäischen Zivilisation**“.

— Mint ilyen apának a fia csak a következőket mondhatom: Minden embernek és így természetesen a kikeresztelkedettnek, akár faj, akár valláselméleti alapon áll, együtt kell éreznie az üldözött zsidósággal.

Amidőn a zsidóság iránti érzéseiről érdeklődöm, azt válaszolja:

— Érzéseim szerint sem zsidó, sem keresztény nem vagyok, én ember vagyok. Ez a vezérlő szempontom. Ki ne itélné el az antiszemitizmust? Az antiszemitizmus elleni küzdelem szempontjából zsidó vagyok, de ha a zsidóságból előnyöket lehet származtatni, ott nem vagyok zsidó.

— Elárulhatom Önnek: több héber tudásom van, mint sok hitközségi **előjáró fiának**. Mesterem igen kiváló ember volt: *dr. Pap Dávid*, a századvégi közgazdasági irodalomnak egyik kiválósága. Vele együtt „*gemórét*“ tanultunk, onnan merített sok érdekes jogesetet fejtegettünk és vitattunk meg. A zsargónt megtanultam azon dardli és boulette kártyapartik mellett, amelyeket atyám állandó partnereivel: *Mirschler Ignác*, *Bakonyi Miksa* és *Róthfeld Samuval* folytatott.

*

Vámbéry Rusztem legújabb műve: „**Az Élő Mult**“, immár 30-ik kötete. Ebben a művében a fajelmélettel kapcsolatban két fejezetet szentel a zsidóságnak. A zsidógyüleletről mondja: „az ösztönös butaságot tudományosan megalapozott politikai rendszerré avatni mégis csak a fajelmélet segítségével sikerült az antiszemitáknak“. És megállapítja bűnügyi statisztikánkból, hogy „az erkölcsileg állítólag alsóbbrendű zsidók sokkal ritkábban szegik meg az etikai létminimumnak szabályait, mint a lakosság tulnyomó része“.

*

Nemrég megjelent V a r s ő b a n egy könyv, amelynek tárgya, hogy egyes zsidó származású férfiak a régi Oroszországban milyen nagy szolgálatot tettek a zsidóságnak és ezen keresztül az emberiségnek, amikor a gyűlölködő előítéletek ellen és az emberi igazság mellett sikra szálltak. *Ma egy ilyen könyvet irnak majd európai vonatkozásban, ebben Vámbéry Rusztem is kap egy bő fejezetet.*

Dr. Groszmann Frigyes

Alapí tanár nyilatkozik

Amikor az Orvosszövetség a cavetet kimondotta a Kaszab-klinikára, egy pillanatig úgy látszott, hogy egy megmérhetetlen értékű intézménnyel lesz szegényebb a főváros közönsége. Egy pillanatra megtorpant az a gyógyulást kereső tömeg, amely minden reggel reménykedve, vagy reménytelenül elárasztja a Vágány uccát ...

De csak egy pillanatra ... Mert már másodnap, amikor látták, hogy a főorvosok, mintha mi sem történt volna, folytatják rendelésüket, visszatértek a betegek és minden folyik tovább a régi mederben ...

Amint belépek, az előcsarnokban plakát fogad. A hitközség szólítja fel azokat az orvosnövendékeket, akik gyakorlatot akarnak a kórházban szerezni, hogy jelentkezzenek az irodában, mert hiszen rájuk az Orvosszövetség rendelkezése nem vonatkozik.

A földszinten sok beteg ül és vár. Persze nem megy a rendelés oly gyors ütemben, mint eddig.

Benézek dr. Lax Henrik belgyógyász-főorvos osztályára. A főorvos mosolyogva dolgozik, egymaga végzi el az öt orvosnak való munkát.

„Nem akarok semmit se beszélni erről az ügyről“ — mondja — mindenestre sajnálom, hogy a fiatal kollégák elveszítik a tanulási lehetőségüket.“

Dr. Pollatschek Elemér osztályán, ahol mindig a legnagyobb élet folyt, most a tanár úr dolgozik egyedül.

„Hogy mi ujság?“ — feleli kér-

désemre, miközben jóízű nevetéssel mutat az üres helyekre — „Az az ujság, hogy esik az arany és emelkedik a dollár. És nekem nincs se aranyam, se dollárom, Azt hiszem magának se.“

Ezután a kórház igazgató-főorvosát kerestük fel, aki a következőket mondotta:

„Hamis vágányokon mozgott ez az egész mozgalom!“

Az Országos Orvosszövetség 1930 évi májusi kongresszusi határozatát mindenki tévesen értelmezte. A határozat kivonatosan így szólt :

1. Ingyenes orvosi állás ezentúl nem szervezhető.

2. Akkor, amidőn ez a határozat aktuálissá válik, a részletek iránt az Országos Orvosszövetség igazgató tanácsa intézkedik.

Eszerint az eljárás útja világos volt.

A Budapesti Orvosok Szövetségének át kellett volna tenni az ügyet a fent nevezett fórumhoz. Ez pedig folyamodott volna a Népjóléti minisztériumhoz, hogy ezentúl ingyenes orvosi állást, azok kivételével, amelyek a szakképzést szolgálják (externisták, címzetes segédorvosok) ne engedélyezzen.

Erre most a mód már meg van adva, minthogy a 6000. sz. rendelet értelmében, mindennemű gyógyintézetnek (közkórház, magánkórház, szanatórium, stb.) újólag be kell nyújtani alapszabályait a minisz-

tériumhoz, minthogy a rendelet minden régi alapszabályt érvénytelenít.

Evvel kimondották volna az aktualitást az ország összes gyógyintézetei részére. *Mert az csak nem lehet igazságos elintézés, hogy egyetlen egy gyógyintézet kötelezősége az orvosait fizetni, csak azért, mert véletlenül éppen ennek az egy gyógyintézet orvosainak jutott eszébe, hogy fizetést kérjenek.*

Az Országos Orvosszövetség nem hunyhat szemet az előtt a tény előtt, hogy a többi rendelőintézet sem

fizeti az orvosait! Ha azok nem is kérnek jelenleg fizetést, az nem változtat a helyzeten, hogy az intézet jelenleg nem fizeti őket ...

Éz a megoldás felelt volna meg az egyforma kézzel osztó igazságnak.

Mialatt Alapi tanár úr ezeket mondotta, egymásután jelentkeztek munkára fiatal medikusok.

A búcsuzásnál még elgondolkodik: „Csak azt sajnálom, hogy szegény fiuk elvesztették a lehetőséget, hogy tanuljanak ...”

Janovics Sándor

Vissza az orthodoxiához

vagy

Előre a reformzsidósághoz

Irta: SÓS ENDRE

Friedmann Ignác kormányfőtanácsos úr a múlt héten előadást tartott a Pro Palesztina Szövetségben „A liberális zsidóság eszméi” címen. Az előadás iránt élénk érdeklődés mutatkozott. Nagyszámú közönség jött el a reformzsidóság eszmevilágának meghallgatására. És a nagyszámú közönség csalódottan távozott. Friedmann Ignác szellemes fejtegetései során rávilágított sokmindenre, csak éppen arra nem: mi is voltaképpen a liberális zsidóság?

Egy zsidó vicc jut az eszembe, amit Kenéz-Kurländer Ede barátomtól hallottam ... Volt egyszer egy hitközség, ahol púpos ember volt az elnök. A nyomorékok között valami titkos szolidaritás áll fenn. Ebben a hitközségben tehát csak púpos ember lehetett előljáró, képviselőtestületi tag, rabbi és samesz. Aki tehát ezekre az állásokra pályázott, mind púpot tett a hátára. Az elnök már rég meghalt, amikor

a hitközség előkelői még mindig púposan jártak. Végre, egy meleg nyári napon az egyik előljáró odahazalietette a púpját. Épp akkor látogatta meg egy másik előljáró, aki, amikor meglátta, hogy társának már nincs púpjá, szintén leakasztotta a púpját. Rövid idő alatt mindenki eldobta a hátáról a felesleges cókómkót.

A zsidóság jórésze ilyen műpúpokkal jár és a zsidóság érdekében való, ha ezektől megszabadul ... Friedmann Ignác feladata az lett volna, hogy, mint a viccben vázolt előljáró, ő is letegye a műpúpját és példát mutasson ezzel a többieknek. De Friedmann Ignác csak megállapította, hogy púppal jár, arra már nem vállalkozott, hogy a púpot le dobja.

Pedig Friedmann Ignác, zsidó utdásánál fogva, hivatott arra, hogy élére álljon a reformzsidóságnak, amelyet még mindig sokan tagad-

nak.

Holott a reformzsidóság voltaképpen már itt van, csak az tagadhatja, aki rosszhiszemű. *Mi, budapesti zsidók, tulajdonképpen reformzsidók vagyunk.* Előjáróinkkal és lapszerkesztőinkkel együtt. Hitközségünk vezetői általában mindent megessznek. Legfeljebb néhányan emellett kaszusról prédikálnak.

Friedmann Ignác azt mondotta: „A zsidóság sohasem volt Zeitgemäss vallás“. Ez igaz is és nem is. Valóban nem szaladtunk divatok után. Valóban Mózes tana maradt a Magna Chartánk. A principiális kérdésekről soha nem vitatkoztunk és soha nem fogunk vitatkozni. De azért fejlődünk. Éppen Friedmann Ignác adta ide nekem *Baek*-nek „Das Wesen des Judentums“ című könyvét, amely világosan azt fejtegeti, hogy milyen nagy távolság választja el egymástól az egyes prófétákat, hogy az egyes próféták mennyire korszerűek voltak.

De nemcsak a próféták voltak haladóak, maga a zsidó vallás is kénytelen volt fejlődni. Először *államvallás* volt, később *gettóvallás*, ma a *különböző hitűek társadalmában szétszórtan élő emberek vallása* ... Más volt a zsidóság, mint államvallás, más volt a zsidóság, mint gettóvallás, és más, szükség szerűen, mint egyének vallása.

Senkisem — a legorthodoxabb zsidó sem — követeli ma azt, hogy — menjünk vissza a gettóba! Senkisem hirdeti azt, hogy alkossunk zsidó negyedet! ... Ilyenmódon sok zsidó olyan távol lakik a zsinagógától, hogy gyalog nem mehet el Isten házába. Lehet-e, például, Sándor Páltól azt kívánni, hogy a Hüvösvölgyből gyalog jusson el a Dohány uccába? Ugy-e nem?! ... Itt kezdődik a mai zsidó első konfliktusa a gettózsidóság számára megszerkesztett vallási törvényekkel. A

gettólakástól a gettótemplomig kutyaugrás volt az egész. Aggastyánok is megjárhatták az utat.

És így vagyunk mindennel. A hivatalunkból nem mehetünk el szombaton. Mit csináljunk? *Hagyjuk ott a hivatalunkat?* Elvégre élni kell. De templomba is szeretnénk menni... Szüntessék meg a mai zsidónak ezeket a rettenetes konfliktusait. Ne engedjék, hogy rész támadjon vallás és kenyér, hit és megélhetés között!

Már *Rabbi Akiba* megmondotta: *„Tedd a szombatodat hétköznanná és ne szoruld embertársaid segítségére.“* Sokféleképpen magyarázzák ezt a tanítást. Én azt hiszem: ebben a tanításban benne van, hogy a szombat miatt nem szabad a munkánkat másvallásu embertársainkra háritanunk és a szombat miatt nem szabad senki kegyét sem igénybevevünk. Ha tehát a társadalom munkahelyén feladatok várnak ránk szombaton, akkor fájdalommal bár, de mégis a hét egy más napján kell megpihennünk és megtisztitanunk lelkünket. Még mindig jobb, ha a hét egy napján imádkozunk, mintha sohasem imádkozunk.

Miért mondom el mindezt? Az ifjúságot akarom megmenteni a zsidóság számára. *Nem a cionizmussal, amely valóban adhat pillanatnyi ideálokat az üldözött zsidóságnak, de örök ideálokat sohasem.* Mert ne áltassuk magunkat: Palesztina nem hozhatja meg a zsidókérdés elintézését ... Igenis, korszerű zsidóságra van szükség. Olyan zsidóságra, amelynél megint összhangba kerül élet és vallás. Olyan zsidóságra, amely sohasem érez ellentétet a hétköznapi szürkesége és a vallás fönsége között.

Ez a zsidóság: a reformzsidóság. Két út van csak: *vissza az orthodoxiához, vagy előre a reformzsidósághoz.*

Arányi Ignác halálára

Március 11-én, pénteken este meghalt *Arányi Ignác* királyi tanácsos, a pesti Chevra Kadisa elnök-helyettese. Másnap a délelőtti istentiszteleteken az összes templomokban elterjedt a megdöbbenő hír, amely a magyar zsidóságnak újabb fájdalmas veszteségéről számolt be. A felekezeti életben és a jótékony-ság terén előkelő szerepet játszott mindig *Arányi Ignác*, akinek eredményekben gazdag, önzetlen, humánus munkásságát így jellemezték szűkebb munkatársai, a Szentegylet előljárói :

Arányi Ignác különösen gyors felfogó- és ítélőképességű ember volt. Ha bármilyen nehéz ügy került elbírálás alá, ő azonnal megtalálta a helyes megoldást.

Nagy szeretettel és buzgalommal karolta fel a Chevra ügyeit, melynek nemcsak elnökhelyettese, hanem gazdasági előljárója is volt és így szoros nexusha került a Szentegylet összes intézményével. Érdekes volt megfigyelni, hogy azokban a gazdasági ügyekben, melyekben ő nem volt egészen járatos, hogy meg tudta találni a megfelelő embereket, akik az ő személye iránti szeretetből is hűséges segítő társai voltak. Nem emlékszem, hogy valaha valakit elutasított volna, aki kérésével, bánatával hozzá fordult.

Mindig és mindenben Elnökével a legjobbat kívánták nyújtani a szentegyleti intézmények bentlakóinak és semmi sem volt drága nekik, ha azok jólétéről volt szó. Izzó magyarsága mellett mély vallásossága jellemezte és pótolhatatlan vesztesége mindazon intézményeknek, melyeknek munkásságát szentelte, így elsősorban a Szeretetháznak, melynek elnöke is volt. A sors tragikuma, hogy a gyógyíthatatlan betegek között, akik oly közel állottak szívéhez, halt meg váratlanul, eredményes működésének teljében, pótolhatatlan úrt hagyva maga után.

Porgesz József

Arányi törhetetlen ambíciójú és munkabírási ember volt. Éveken át voltam kollégája és egyuttal helyet-

tese is a Chevránál, de egyetlen egyszer se volt alkalmam őt helyettesíteni, mert mindig a helyén állott.

Fanatikus volt a jótékony-ságnak. Bőkezűen adott, de nem a Chevra, hanem mindig a saját pénzéből ... A szerénysége és puritán egyszerűsége páratlan volt. Ha valami összejövétel, vagy gyűlés volt, ő mindig megvonult a leghátsó pad-sorokban, mint egy szerény közka-
tona és sohasem tüntetett a rangjával ...

Eisnmann Gyula

Arányi Ignác hirtelen halála és az örök Keletbe való távozása szívem mélyéig megrágnak és fájdalmasan érint, éppúgy, mint sokszáz barátját és mindazokat, akiknek alkalmuk volt őt, mint embert és mint barátot ismerni. Én a Megboldogultban az igazi jóembert sajnálom, aki minden gondolatával és igyekezetével arra törekedett, hogy embertársain segítsen, az éhesnek munkaalkalmat, kenyeret juttasson, akinek mindenkihez megvolt a maga vigasztaló, biztató, felemelő, megértő szive és szava.

Egy húszéves testvéri barátság alapján állítom, hogy ő volt a self made man igazi mintaképe. Igyekezett mindenki szívéhez közeledni, barátokat szerezni és azokat megtartani és hogy ez neki mennyire sikerült, azt láttuk a temetésén és halljuk az emberek százaitól, akik mind sajnálják és érzik az ő elhunytát. A jó és szép gyakorlása jellemzik őt, kinek lelke telve volt vallásossággal, istenfellellemmel. Ezzel nemcsak a jelen, hanem a jövő nemzedéknek is követendő példát szolgálhat. Én mind e nemes oldaláról ismertem őt és ezért áldott előttem az ő emléke.

Beck Jenő

Mint a Chevra Kadisa képviselőtestületének bizalmából az elmúlt év végén választott előljáró, csak rövid ideig voltam abban a szerencsés helyzetben, hogy Arányi Ignáccal együtt működhessem. E-

zen rövid idő azonban elegendő volt arra, hogy az Elhunyt nagy koncepcióját és gondolkozását megismerjem. Boldogult elnökhelyettesünk, aki személyes barátságával kitüntetett, mintaképe volt a Chevra Kadisához hasonló nagy testület vezetésére praedestinált egyéniségeknek. Ügybuzgósága, tárgyismerete, zsidó szive, minden jóért és nemesért való lelkesedése, pártatlansága, igazságérzete, mind megannyi tulajdonság volt, amely joggal kelthette fel a reményünket, hogy mint nagynevű elnökünknek, Krámer Miksának első munkatársa Szentegyletünk felvirágoztatása érdekében további áldásos tevékenységet fog kifejteni. Sajnos, nem adatott meg neki és nem adatott meg nekünk az a boldogság, hogy azt az eredményes munkásságot, melyet előbb, mint előljáró, majd pedig mint alelnök egy évtizedet meghaladó időn át kifejtett, elnökhelyettesi diszes állásában még tevékenykedjen.

A megváltozhatatlanba bele kell nyugodnunk; Isten akaratával nem tudunk szembeszállani. Megdicsőült elnökhelyettesünk és barátunk emlékét nemcsak a Chevra Kadisa előljárósága, választmánya és képviselőtestülete, hanem az egész zsidóság igaz kegyelettel fogja megőrizni. Mi pedig, akik az Elhunyt munkatársai voltunk, buzdítva nemes példájától, arra törekszünk, hogy az ő intencióit megvalósítsuk. Adassék az örök pihenés korán elköltözött Arányi Ignácnak.

Lunzer Pál

Ha az ember értékét nem az előkelő születés, a vagyon, a hatalom, a pozíció, hanem aszerint mérnők, hogy milyen űrt hagyott maga után, mikor eltávozik az élők sorából. — akkor Arányi Ignác, elhunyt hittestvérünk egyike a budapesti hitközség, sőt, a magyar zsidóság legnagyobbjainak. Sokkal nagyobb, mint amilyen pozíciót tényleg betöltött, pedig ez a pozíció minden vonatkozásban szép, tekintélyes és megtisztelő volt. Nagy űrt hagyott maga után mindenütt, ahol áldásos tevékenykedését kifejtette: a Pesti Chevra Kadisa elnökségében, a hitközségnél, a kereskedelmi utazók egyesületének vezetőségében, a vasszakmában. De a legnagyobb és a templomlátogató hittestvérek szívében legfájdalmasabb űrt a Dohány uccai templomban, az araszoba előtti templomelőljárói helyén hagyta maga után. Ez a fizikailag szemlélhető

űr nagyon fájdalmasan fog érni mindenkit. A templom törzslátogató közönsége nem fogja látni Arányi Ignácot az ő szokott helyén! Döbbenetes a gyászos tény, hogy ő nincs többé! Ő, kire a templomban oly szeretettel tekintettek fel a hivek, a hivei, s kit mindenfelől oly ragaszkodó melegséggel köszöntöttek.

Nekem különösképp fájdalmas ez ez üres hely, ki a templomban évek sora óta az ő közvetlen szomszédságában szemlélője lehettem annak, hogy Arányi Ignác igaz bensőséggel ájtatoskodott, s amellet templomelőljárói tisztségéből kifolyólag kiterjedt figyelme az istentisztelet minden mozzanatára. Bizony nagy az az űr ott, azon a baloldali emelvényen, ahol alig egy év előtt egy megtérbolyodott merénylő revolvergolyója előtti is csak a Mindenható különös gondviselése mentette meg a haláltól. A Mindenható kifürkészhetetlen akarata intézte, hogy most ily hirtelen mégis el kellett őt veszíteniünk. Nehezen fogunk beletörődni a sors e kérlelhetetlen döntésébe!

Dr. Herczeg I. L.

A temetés

Nagy részvét mellett temették el március 13-án délután Arányi Ignác királyi tanácsost, a Pesti Izr. Szentegylet elnökhelyettesét és a Kereskedelmi Utazók Egyesületének alelnökét. A temetésen ott láttuk a társadalom és a felekezeti életnek csaknem minden kiválóságát. A Pesti Chevra Kadisa Izr. Szentegylet előljárósága részéről ott voltak: jánosi Engel Gyula udv. tan. és Porgesz József alelnökök. Bánó Dezső kormányfőtanácsos, Beck Jenő, Eismann Gyula, Lunzer Pál és Steiner Mór kormányfőtanácsos előljárók: a Pesti Izr. Hitközség előljárósága részéről: Stern Samu udv. tan., hitközségi elnök, Dr. Glücksthal Samu és Dr. Hajdu Marcell elnökhelyettesek, Dr. Dési Géza kormányfőtanácsos, országgyűlési képviselő, Frey Kálmán kormányfőtanácsos, Nagy Andor, Vértés Emil, a Pesti Chevra Kadisa tisztviselői karát Dr. Endrei Henrik igazgató-főtitkár vezeté-

sével, a Pesti Izr. Hitközség tisztviselői karát Eppler Sándor főtitkár vezetésével, Dr. Hajdu Miklós, Kuliner Gyula, Wiener Mór templom-elöljárókat, Reich Samu kormányfőtanácsost, Dr. Stein Emil vezérigazgatót, Wertheimer Adolf igazgatót, a Szeretkórház orvosi karát dr. Kövesi Géza egészségügyi főtanácsos vezetésével, Molnár Gyulát, Dr. Steiner Gyulát, Ledermann Mórt. Ott voltak az Orth. Szentegylet részéről: Dr. Friedmann Izidor elnök és Schlesinger Adolf alelnök, a Kőbányai Izr. Hitközség képviselőjében Boschan Arthur hitközségi elnök, Dr. Kálmán Ödön főrabbi, a Budai Izr. Hitközség részéről Dr. Krieshaber Adolf és Haas Lajos elöljárók, az Ujpesti Izr. Hitközség részéről Dr. Antal városi főügyész, Lissauer Lajos kúriai bírósági elnök, Dr. Friedmann Dénes főrabbi és a hitközségnek csaknem minden számottevő tagja, a Pesterzsébeti Izr. Hitközség képviselőjében Dr. Vincze Jakab hitközségi elnök, valamint sok száz és száz tisztelője.

Abrahámsohn Manó főkántor egyházi éneke után, Dr. Hevesi Simon vezető főrabbi tartott gyönyörű, mélyenjáró gyászbeszédet. Utána a gyengélkedő Kramer Miksa szentegyleti elnök helyett,

János Engel Gyula

a Szentegylet alelnöke búcsuztatójában egyebek között a következőket mondotta:

Elnökünk gyengélkedése miatt reám háramlik a nehéz és szomorú kötelesség, hogy Tőled, Arányi Ignác kollegánktól az elnökség és az elöljáróság nevében búcsút vegyek. Tizenegy év óta dolgoztunk Veled együtt és tanúi voltunk páratlan kötelességtudásodnak, szívjóságodnak, jótékonyság- és szolgálatkészségednek mindenkiel szemben. Fogadd mindnyájunk hálás köszönetét. Emléked a Chevra Kadisa aranykönyvében lesz megörökítve.

Stern Samu elnök

Szomorú szívvel állunk ravatalod előtt. Arányi Ignác, mert nemcsak mi veszítettük el Benned a jó barátot, a hecsületes, értékes embert, nemcsak hitközségünk és felekezetiünk veszítette el érdemes tagját, vesztesége a Te elhunytad a köznek, a társadalomnak, de legtöbbször veszítették a szegények, a betegek, az árvák, a gyá-

molításra szorulóknak, kik mellett csendben, de meleg érzéssel, meleg szívvel állottál, hogy segíts rajtuk bajban és bánatban.

A Gondviselés akaratával, mely elszólitott körülünk, nem szállhatunk perbe, fájó szívvel kell belenyugodnunk a megváltozhatatlanba, de búcsuzni csak porladó testedtől búcsuzunk, mert a Te emléked, a Te érdemeidnek emléke itt marad közöttünk és ezt az emléket kegyelettel és szeretettel fogjuk megőrizni.

Dr. Endrei Henrik

a Szentegylet igazgató-főtitkára:

„Siratjuk Benned Chevra Kadisánk egyik hűséges, önzetlen és önfeláldozó vezérférfiát, siratjuk Benned a jó embert és siratjuk Benned az igaz barátot. Mint kicsiny gyermek hagytad el a szülői házat, ahonnan magaddal vitted a hitnek és a munkának a szeretetét, a hecsületnek és kötelességtudásnak ragyogó erényeit. Ezek a nagyszerű erények kísérték Téged egész életeden át és ezeknek birtokában haladtál lépésről-lépésre s sikerült embertársaid tiszteletét és megbecsülését kivívnod és oly pozíciót elérned, hogy büszkén tekintettek Reád mestereid, barátaid és Tieid. Magad is büszke voltál embertársaid szeretetére. A legutóbbi közgyűlésen, amidőn a Chevra Kadisa elnökhelyettesi és a Szeretkórház elnöki pozíciójába emelt, mondtad, hogy semmire sem vagy büszke annyira, mint embertársaid szeretetére és arra, hogy dolgozhatsz embertársaidért. Nem akartál sóha a tisztikarnak felettese lenni, hanem mindig, mint barát és mint testvér állottál mellettünk jóban és rosszban egyaránt. Lényed annyira összeforrott Chevra Kadisánkkal, hogy Szentegyletünk második otthonoddá vált. Örültél örömeinknek és bánkódtál, ha nehéz napok szakadtak reánk. Szeretted aggjainkat és betegeinket, szeretted tisztikarunkat és alkalmazottainkat. És én köszönöm Neked mindazt, amit értünk, aggjainkért és betegeinkért tettél.”

Dr. Kövesi Géza

igazgató, egészségügyi főtanácsos:

Búcsút veszünk Tőled, Arányi Ignác, azon intézmények nevében, melyek talán legközelebb férköztek szivedhez, amelyet gondoztál, ápoltál, mint egy szerető apa a kedvenc gyermekét. Mi orvosok csak hálatelt szívvel gondolhatunk Reád, mert Te mindig megértettél bennünket: Nemes felfogásodban megértetted, mi az orvosi idealizmus, amelynek mindenkor legvégső célja, minden körülmények között és mindenáron segíteni a sínylődőkön és ezért minden szán-

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Olvasom

Az összes lapok közül, egyedül a „Magyarság“ foglalkozott részletesen Csilléry András felszólalásával, aki a kóser mézárszékekkel kapcsolatosan megtámadta a tiszti főorvost. A kiváló fogorvos úr sok mindenfajta állásából kikopott és most, midőn legutóbb saját kollégái megakadályozták, hogy bekerüljön a felsőházi tagok sorába, efölötti bosszuságában „nagyot ütött botjával a szamár fejére“ és a kóser mézárszékek ügyét vette gondiaiba. Talán csak nem akar a volt miniszter úr a főmasgiachi állásra pályázni? További félreértések elkerülése végett közlöm, hogy a főmasgiach összes jövedelme, irdd és mondd: havi kettőszázhusz pengő ...

Nem olvasom

Egyik olvasóm kevesli azt a dicsérő jelzőt, amellyel a „Szombat“ multkori számában dr. Richtmann Mózes illeti Friedmann Jónás dr.-t, a tudós hitközségi könyvtárost, aki a mostoha viszonyok közepette nagyszerűen felel meg feladatának és írja: ideje volna kulturszakosztályi előljárónak oly embert választani, aki törődik a könyvtár fejlesztésével, mert eddig ez a szakosztály csak papíron él. Van ugyan a szakosztálynak egy helyettes előljárója, de ez politizál, és üzletei után jár, már pedig a zsidó kultúra se nem politika, se nem üzlet.

Nem olvasom

Budapesten volt a mult héten dr. Krausz Sámuel, a bécsi rabbiszeminárium

rektora, a híres archeológus. Barátságos összejövetelel felköszöntötték és ő szelletes válaszában megható nosztalgiával kifejtette, hogy közel három évtizedes külföldi működése után mégis csak itt érzi magát otthon. A hallgatók mindegyike azt érezte, hogy ilyen kaliberű tudósokra nekünk nagy szükségünk volna.

Olvasom

Hatvany Bertalan báró feltünően erős hangú cikkét, amelyben bizonyos „rákfenéről“ is említést tesz, s többek között megírja ezt a skót viccet: „M. Black, angol ember meghalt, s azzal a feltétellel hagyta vagyonát barátaira, hogy koporsójába 100—100 fontot fektessenek. Mr. Brown, az egyik barát, berakta a 100 fontot. Mr. Cohn, a másik, kivette, s betett egy 200 fontos csekket. Ám másnap a bankban inkasszálták a csekket. A temetőőr ugyanis skót volt.“

Nos hát ez a skót vicc ihlette meg Szolnok lantpengető főrabbiját a három papról szóló hirhedt verse megírására. Ugy látszik, nála a skót vicc az, ami Schillernél a rothadt alma volt. A különbség mindössze annyi, hogy a rothadt almából művészileg és etikailag is kifogástalan versek sarjadtak ki, míg ellenben a skót viccből ...

Nem olvasom

A munkácsi csodarabbit Pestre várták s nem jött. Pesti kabbalisztikus körökben ezt avval magyarázzák, hogy a csodarabbi kerüli Pestet, mert azt az ő ellenfele, a „belzi“ csodarabbi terrénumá-

nak tartja. Az avatatlanok nem látják, de ő nagyon is tudja, hogy a „Belzi“ csodákat művelt Pesten, „a nemzedék kósserrátételére“ (achser doró). A tudósok, a költők, a színészek, a tábornokok, a rabbik, mind sietnek a kasrusz „dibuk“-jától indítva kósert vacsorázni a Rombach uccába, Stern bácsihoz, aki a „Belzi“-nek a choszidja és csodáinak végrehajtója. — Ezért nem jött a „Munkácsi“ Pestre. (A legenda természetesen távolról sem olyan jó, mint a szóbanforgó koszt)

Olvason

„Az istentelenek.“ Kielben most mutatták be nagy sikerrel Rudolf Stern, az ismert német író „Az istentelenek“ című zsidó tárgyú darabját. A darab cselekménye Oroszországban játszódik le és a szovjet vallásellenes politikájának a hittel való konfliktusát érzékelteti. Főhőse egy Iljits Oktabrinoff nevű ember — Jehuda Mendel rabbi fia — aki a vallás elleni propaganda irányítója. A vallás elleni harcot meg kell indítani Saklikofban is, ahol Jehuda Mendel rabbi működik, aki chaszideus hiveire támaszkodva erőlyesen küzd a zsidóknak a vallás szellemét megcsúfoló krimi kolonizációja ellen. A hagyományokhoz szigorúan ragaszkodó apa és az istentelenséget propagáló fiu szembekerülnek egymással. Mikor az apa meghallja, hogy Iljits Oktabrinoff seregével a zsidók és a zsinagóga ellen készül vonulni, kétségbeesésében „Ábrahám, Izsák és Jákob nevében“ töréssel leszúrja fiát. A megrázó jelenetekben hővelkedő és a hitet apatheizáló darabot nagy tetszéssel fogadta a közönség.

Olvason

A szerkesztőségbe befutott ez a levél, amelyet minden kommentár nélkül adok közre. „A Szombat legutolsó számában olvastam az ifjú Dohány-utcai rabbi esetét, akire beszéde miatt, melyben a pezsgőző, de felekezeti célokra nem áldozó zsidókat ostromozta, megharagudott egy lipótvárosi előkelőség. Haragjában támadó cikket írt a rabbi ellen, a cikk azonban nem jelent meg. Engedje meg Szerkesztő ur, hogy ennek az ügynek a Szombat-ban meg nem írt érdekes részleteit feltárjam. Az ifjú rabbi természetesen

Hevesi Ferenc volt, akinek a pezsgőzők szűkmarkúsága ellen tartott filippikája mellesleg szólva nagyon tetszett nekem. A haragvó lipótvárosi előkelőség Sándor Pál volt. Hogy miért vette olyan nagyon a szívére Hevesi Ferenc beszédét, azt nem tudom. Tény az, hogy dörgedelmes hangú cikket írt Hevesi ellen s beküldte azt az Egyenlőséghez. Mint az Egyenlőség diszcikkirójának igazán nem lehetett kétsége az iránt, hogy cikkét a lap feltűnő helyen fogja közölni. Ebben Sándor Pál annyira biztos is volt, hogy mikor találkozott az utcán Hevesi Ferenc édesanyjával, joviálisan azt mondta neki, hogy „No nagyságos asszonyom, egy cikkben megtámadtam a fiát, elolvashatja a holnapi Egyenlőségben.“ Sándor Pál tévedett. A cikk nehéz dilemma elé állította Szabolcsi szerkesztő urat: ha leközli, magára vonja a Hevesi család haragját, ha nem közli, a Pali bácsi orrol meg érte. Szabolcsi szerkesztő ur úgy találta, hogy a Pali bácsi orrolása könnyebben elviselhető, tehát nem közölte a cikket. Hogy az eddig agyonünnepelt és agyondédelgetett Pali bácsi hogyan fogja levonni kegyvesztettségének konzekvenciáit, arról nincs tudomásom. Amilyen snájdig ember, még megereszt egy kemény hangú, támadó cikket a Szabolcsi szerkesztő úr ellen. Persze ezt a cikket nem fenyegeti az a veszély, hogy papirkosárba kerül. Biztosra veszem, hogy a felekezeti lapok az Egyenlőség iránti különös szimpátiából boldogan nyitják meg hasábjukat egy ilyen cikk számára.“

Olvason

hogy a zsidóság körében nagyban folyik a propaganda a krimi kolonizáció érdekében. Arról van szó, hogy kétszáz bécsi zsidó családot akarnak az oroszországi Biro-Bidzsánban letelepíteni. Ugy látszik, hogy — tekintettel a bécsi zsidóság nagy nyomorára — ez az akció sikerrel fog járni, noha a hivatalos körök mindent elkövetnek az akció elgáncsolására azzal az indokolással, hogy a birobidzsáni kolonizáció a zsidóság szisztématis elzsidótlását célozza.

Olvasom

a „Selbtswehr“ című lapban a komotauai hitközség elnökének nyílt levelét egy kitért nagyiparoshoz. A nyílt levélből kiderül, hogy a gazdag nagyiparos bosszúból tért ki, így akart revánsot venni a hitközség adóbizottságán, mely 3000 korona kultuszadót vetett ki rá, amit ő sokallott. Az elnök hivatkozik a zsidóság tradícióira, melyekért az ősök nemcsak vagyonukat, de számtalan esetben életüket is feláldozták. „Nem tudja Ön — írja az elnök — milyen mérhetetlen értékek rejtőznek a zsidóságban, oly javak, amelyek minden modern kultúrának alapját képezik, kincsek, amelyeket évezredek szenvedései és halálos veszedelmei közepette megőriztünk, hogy veheti tehát Ön magára azt a felelősséget, hogy ezt a zsidóságot harminc békekoronának megfelelő, jelentéktelen összeg miatt cserben hagyja.“ A súlyos szemrehányásokat tartalmazó nyílt levél nagy feltűnést keltett csehszlovákiai zsidó körökben. A mi zsidóink viszont csöndben és titokban térnek ki, holott talán ilyen leckéztető hangú nyílt levél sokak kedvét elvonná a kitéréstől.

Nem olvasom

A talmudi bölcsék azt tanítják, hogy a jó tettek másokat is jó cselekedetekre ösztönöznek, viszont a rossz cselekedetek rosszra ingerelnek. E talmudi hasonlat után pedig térjünk a tárgyra. A „Szombat“ több ízben szóvátette már, hogy ha egy szerepet vivő gazdag zsidó meghal, anélkül, hogy felekezeti célokra egy fillért is hagyományozna, kétszeres bünt követ el. Először is dezavualja egész életét, amely a jótékonyságnak kenetes hirdetésében telt el, de ami még fontosabb, rossz példát mutat azoknak, akik előkelő pozíciókban irányítják a hivatalos jótékonyságot. Hogy a példa — akár jó, akár rossz — mennyire ragadós, eklatánsan igazolja a nyiregyházi Chevra Kadisa 75. évi jelentése, amely elmondja, hogy az 1920-ban tragikusan elhunyt

Burger István földbirtokos felekezeti célokra hagyományozta vagyonának tekintélyes részét. Két évvel később kifejezetten az ő nemes gesztusának hatása alatt Halmos Márton földbirtokos végrendekezett úgy, hogy vagyonának részbeni örököse a hitközség és a Szentegylet lett. Nálunk Budapesten is ragadós a példa, — szinte kivétel nélkül — csak a rossz példa. Nem gondolják a hitközség és a Szentegylet gazdag potentátjai, hogy végrendeletükben is illenék gondolni azokra az intézményekre, amelyeknek meglehetősen relatív nagyságukat és tekintélyüket köszönhetik?

Olvasom

A nyiregyházi szentegylet évi jelentése megemlékezik egy hagyományos szép szokásról, melyet minden évben egyszer megtartanak. Szimchásztorra napján, a délelőtti istentisztelet után vőlegényi baldachin alatt fogadja és ünnepli a hitközség apraja és nagyja a templomból kilépő főrabbit. A kórus üdvözlő éneke után a templom gondnoka méltatja a főrabbi múlt évi működését, aki ezután ünnepélyes nyilatkozatban ismerteti jövő évi programját. Ez a szokás szép, megkapó és eredeti, mert tudunkkal csak Nyiregyházán divik. Biztosra veszem, hogy ha bármelyik hitközség követi, sőt lekopirozza ezt a szokást, Nyiregyháza nem fog plágium-pert sózni a nyakába.

KAMER MALKIEL, a pesti izr. hitközség volt titkára Budapesten 54 éves korában meghalt. Több mint 25 esztendőn át állott a pesti izr. hitközség szolgálatában és néhány évvel ezelőtt vonult nyugalomba. Temetése a hitközség vezetőségének és tisztviselőkarának élénk részvéte mellett csütörtökön délután ment végbe. A gyászszertartáson Ábrahámsohn Manó főkantor funkcionált és dr. Fischer Gyula főrabbi mondott gyászbeszédet. A hitközség előjárósága, valamint a tisztviselőkar nevében Eppler Sándor főtitkár búcsúztatta megkapó szavakkal az elhunytat a zsidó gimnázium, s a gimnázium barátai egyesületének nevében dr. Heller Bernát szemináriumi tanár méltatta az elhunyt érdemeit, amelyeket a gimnázium fejlesztése és felépítése körül szerzett, végül a VAC nevében, amelynek az elhunyt egyik megalapítója volt. Dückstein Zoltán tanár mondott búcsúbeszédet.

Aristide Briand viszi a Tórát

Emlékezés

A csodálatosan kékegű Páris egyik csendes utcáján húzódik meg a párisi konzervatív hittestvéreink temploma. A Rue Buffault, a Rue Lafayette egyik mellékutcáján szerényen meghúzódó zsinagóga keveset sejtett az arra járó idegeneknek. Ha azonban az ember a templom küszöbét átlépi egy ünnepi estén, varázslatos világítás, fény és pompa lepi meg a jövevényt. Művészi tökélyű kórus, elsőrangú kántor gyönyörködteti a közönséget.

Az Almemor a templom közepén van és az emelvényen selyemruhás kántor imádkozik, körülötte fehér ruhában működnek közre a kórus tagjai. A mizrach-ülések az Almemor körül csoportosulnak, nem mint nálunk a frigyszekrény körül. Nekem is jutott egy ilyen mizrachülés az Association jóvoltából, amely méltányolta törekvéseimet a francia egyetemeken tanuló magyar zsidó diákok ügyében.

Briand egész Európa megsiratott elhunytá eszembe juttatja azt, hogy én e templomban vele együtt vehettem részt egy istentiszteleten. Verőfényes, gyönyörű őszi nap volt, szimchastauró ünnepét ülték. Zsúfolásig tömve volt a templom, mert az a szokás, hogy a frigyszekrény megnyitása előtt felvonul a hitközség elnöke az almemorra, két templomgondnok kíséretében. Művészi szövésű tulesz van a cilinderes elnökön, amely évszázadok óta csak ennek a községnek az elnökét illeti meg. Kiséretében a Napoleon-kalapos két gondnok, nyakukban a szolgálattevést jelentő évszázados ezüst láncsal.

A templom közepén hangos francia szóval hirdetik ki, hogy kinek mi lesz a funkciója. Halk csöndben, amikor még a légy zümmögését is meg lehetett hallani, hirdetik ki: hogy a párisi hitközség elnöke felkéri Aristide Briand miniszterelnök urat, hogy a Tóra kiemelésének tisztjét lássa el. (Le president de l'Association Israelite a Páris demand Mr. le

Premier Aristide Briand d'assister au culte divin et que l'enlèvement de la Thora soit sa fonction.)

Következnek ezután a többi funkcionáriusok, közöttük az én csekélységem is. A kórus halkán énekel közben, a templom közepén vonul fel a kitüntetettek serege a frigyszekrény elé, kinyitják a frigyszekrény ajtaját, a rabbi kiveszi a tórát, aranykorona diszitette és drágakövekkel ékes palást volt rajta és átadja M. Aristide Briandnak, aki akkor Franciaország miniszterelnöke volt. A francia miniszterelnök lehajol és megcsókolja a tórát. (Talán kevés eset volt erre a zsidóság történetében.)

A kórus halkán énekelt és indult a menet a tórával az almemor felé; a rabbi és az elnök között a tórával, a zsidó templomban M. Aristide Briand, Franciaország miniszterelnöke. Odaért az almemorhoz és átadta a tórát a főkántornak és ismét megcsókolta a tórát.

Jelenlétében tovább folyt az istentisztelet. Az istentisztelet után a szomszédos diszterembe vonult a közönség, hol Briand a becsületrend lovagi keresztjét adta át a rabbinak. Az ünnepély után cercle következett. Engem is bemutatottak és amikor Briand megtudta, hogy pesti zsidó vagyok, megkérdezte: „Qui est maintenant le president de la commune israelite? (ki a pesti hitközség jelenlegi elnöke) Erre én azt válaszoltam: Mon frère M. Kaszab. Erre Briand azt felelte: Pas votre frère, il est notre frère.

Az ünnepély végén Briand elvegyült a közönség körébe és tréfásan elbeszélgett a hivekkel. Többek között azt is mondotta, ne higgyék Önök azt, hogy én az Önök vallását csak arról ismerem, hogy husvétkor pászkát és gombócot esznek, mert részt vettem többször Rotschild barátom házában a széderünnepélyen, ahol láttam az asztalon azt a diszes arany bilikomot, amely csordultig van borral, de

HIREK

A „MIKÉFE” jubileuma

A Magyar Izraelita Kézmű- és Földműves Egyesület vasárnap diszközgyűlés keretében ünnepelte fennállásának 90 éves jubileumát. Stein Emil a Kereskedelmi bank vezérigazgatója, nagyhatalmú elnöki megnyitójában rámutatott arra, hogy a Mikéfe a pesti zsidóság legbüszkébb alkotása, amely hangosan hirdeti az alapító ősök hazafiasságát, előrelátását és céltudatos bölcsességét. Az elmúlt 90 év története viszont igazolja, hogy a következő generációk, egész a mai napig, leggyakrabban nagyon súlyos viszonyok között is fenntartották és folytatták a nehéz munkát és így vált lehetővé ünnepélyes keretek között megtartani a kilencvenedik évfordulót. A mai nehéz viszonyok még súlyosabb feladatok elé állítják a vezetőséget, de ő igéri és fogadja, hogy minden erejével azon lesz, hogy a Mikéfe fennmaradjon és fejlődjék. Ezután felolvasta a „Mikéfe” asztaltársaság levelét, amelyben értesítik a vezetőséget, hogy 1500 pengős alapítványt létesítettek a Mikéfe kiváló növendékeinek jutalmazására.

Dr. Hevesi Simon a rabbiság nevében, Bánó Dezső a főpolgármester, Stern Sama a Pesti Izr. Hitközség, Gábor Gyula az Orsz. Iroda nevében és Krisztháber Adolf távollétében, Szántó Jenő alelnök nagyhatalmú beszédben bejelentette, hogy a Budai Hitközség az eddiginél még fokozottabb mértékben, készséggel fogja támogatni a Mikéfe áldásos működését.

Kertész Ödön igazgató hosszabb történeti visszapillantásban rámutatott arra, hogy néhai dr. Neumann Ármin el-

nök volt az, aki az egyesület érdekében korszakalkotó munkát végzett, vetette meg az egyesület mai nagyságának alapját és az ő működése egybeesik az egyesület fénykorával. (Dr. Neumann Ármin Nagyváradon született, édesanyja Kurländer Amália volt, néhai Kurländer Rafael nővére.)

Az érdekes történelmi visszapillantást azzal fejezte be, hogy a jelenlegi elnök dr. Stein Emil a legsúlyosabb korszakban vállalta a vezérséget. Övé a jelen és övé a jövő és ha túléli az egyesület a mai nehéz viszonyokat, úgy ez kizárólag a jelenlegi elnök lelkes ügybuzgóságának köszönhetjük.

A jubiléris közgyűlés dr. Kiss Arnold gyönyörű szép imájával ért véget.

A közgyűlést nagyszabásu bankett követte, amelyen Dr. Glückstahl Samu, Szántó Jenő és Deutsch Ernő tartottak beszédet.

AZ ORSZÁGOS IZRAELITA IRODA vezetőségét a közelmúltban kihallgatáson fogadta Dr. Karafiáth Jenő kultuszminiszter, akit hivatalbalépése alkalmából a magyar zsidóság kongresszusi szervezete és annak legfőbb szerve nevében Dr. Gábor Gyula, m. kir. kormányfőtanácsos, az Iroda ügyvezető elnöke és dr. Bakonyi László főtítkár üdvözölt. Dr. Gábor Gyula arra kérte a minisztert, hogy a magyar zsidóság egyházi ügyeit ugyanazzal a megértéssel és jóindulattal kezelje, mint azt hivatali elődjei és a miniszterium illetékes ügyosztálya a közelmúltban tették, aminek ékes tanubizonysága a magyar Corpus Juris. A miniszter rendkívül szí-

vélyes és baráti hangú válaszában mondott köszönetet az üdvözlésért, legteljesebb jóindulatáról és szeretetteljes megértéséről biztosítván a küldöttség tagjait; hangsúlyozta, hogy az Irodának a vallás-erkölcsi eszme szolgálatában nehéz viszonyok között kifejtett értékes működését tőle telhetőleg mindenkor támogatni fogja és azon reményének adott kifejezést, hogy a válságos idők jobbrafordultával módjában lesz az egyházak állami szempontból is nagyjelentőségű munkásságát hathatóssabb mértékben támogatni. A beszélgetés során kiemelte a miniszter, hogy a felekezetközi béke megóvását a mai súlyos helyzetben különösen fontosnak tartja és egyik legfőbb feladatának tekinti.

FÉNYES MÓR CIKKE. Sajnálattal jelentjük, hogy anyagtorlódás miatt lapunk mai számából kimaradt Fényes Mór cikke, amelyet Friedmann Ignácnak, a reformzsidóságról szóló felolvasásáról írt. A mélyen szántó tudományos cikk következő számunkban fog megjelenni.

A IX. KERÜLETI PÁVA UCCAI TEMPLOMKÖRZET március 19-én szombati este tartotta a Goldmark-teremben műsoros estjét. A kitűnően sikerült hangverseny keretében több héber specialitás került bemutatásra. A műsort tánc követte. A táncot Zahler Emil előljáró Holland-Indiából hazaérkezett Magda leánya édesatyjával nyitotta meg.

HALÁLOZÁS. A jótékonyágáról és vallásosságáról ismert özv. dr. Haas Józsefné f. hó 14-én, 66 éves korában meghalt. Az elhunytban dr. Haas Miklós gyógyszerész édesapját gyászolja.

A VI. TEMPLOMKÖRZET vasárnap, március 15-án d. e. külön gyászülést tartott elnökének, Krakauer Samunak elhunytá alkalmából. A gyászülésen a körzet hívői nagyszámmal jelentek meg és Friss Zsigmond körzeti elnökhelyettes mélyen megrendítő beszédben emlékezett meg Krakauer Samu nagy érdemeiről. A gyászülés mély meghatottsággal áldozott elhunyt elnöke emlékének.

A 311. SZ. VÖRÖSMARTY CSERKÉSZCSAPAT f. hó 20-án ünnepélyt rendezett a Vasuti és Hajózási Klubban. A cserkészek szép sikerrel adták elő a műsorszámokat. A csapat parancsnoka Haas Lajos a Budai Hitközség előljárója, aki fáradhatatlanul dolgozik cserkészeink érdekében.

KRAKAUER SAMU HALÁLA. A pesti izr. hitközség képviselőtestületének és választmányának egyik legrégebb tagja, a VI. templomkörzet elnöke, Krakauer Samu, szombaton, március 12-én, 76 éves korában Budapesten meghalt. Impozáns részvét mellett folyt le a temetése. Mandel Sámuel körzeti rabbi és dr. Hevesi Simon vezető főrabbi méltatta gyönyörű beszédben Krakauer Samu egyéniségét és a felekezet, valamint a köz javára kifejtett működését. A pesti izr. hitközség előljárósága nevében dr. Hajdu Marcel elnökhelyettes a következő beszéddel áldozott Krakauer Samu emlékének:

— Csapás-csapás után éri hitközségünket. Egyik veszteség követi a másikat. Isten kifürkészhetetlen akarata sorban elszólítja legjobbainkat. A fájdalom 12 hónapjából, a szenvedés 52 hetéből, a mártírium 365 napjából áll a mi esztendőnk. Néha néhány órára megáll a végzet ostora, mintha kérdezné: elég volt-e már? Azután lecsap újra még indulatosabb erővel, mint azelőtt. Most Te kerültél sorra öreg Barátunk.

És most elmész, itthagyd alkotásaidat, munkahelyedet és mi elárvultan mély fájdalommal állunk koporsódnál vigasztalanul. Porhüvelyedet, — ami belőled mulandó, — átadjuk az anyaföldnek, de alkotásaid itt maradnak és még emberöltőkön át hirdetni fogjuk: volt egyszer Krakauer Samu egy igaz férfi, egy jó zsidó, egy törhetetlen harcosa az igaz ügynek, a zsidó önérték, a zsidó jóság mintaképe.

Te eltávoztál, de jótetteid, alkotásaid itt maradnak és ezek hirdetni fogják, hogy érdemes volt élned, hogy nem éltél hiába, mert itt a földön betöltötted hivatásodat egészen és maradék nélkül.

Isten Veled!

A sirnál dr. Heller Béla mondott utolsó bucsúszót a gyengélkedő Krausz D. Jakab nevében is. A halottakért való ima elmondásával ért véget a gyászszertartás.

A VIII. KER. TEMPLOMKÖRZET f. hó 15-én gyászistentiszteletet tartott Mózes tanítónk halálozási évfordulója alkalmából Scheiber Lajos rabbi a gyászbeszéd keretében megemlékezett az elmúlt év halottairól is. A kántori funkciót Spitzer Jakab látta el. Az istentisztelet után a székház dísztermében ünnepi vacsora következett. A nagyszámú és díszes közönség soraiban ott láttuk Dr. Hajdu Marcellt, Vértés Emilt, Wein Márkot, Dr. Körmöczy Zoltánt, Dr. Riegler Bernátot, Munk Gábort, Weisz Izsót, Zucker Adolfot, Dr. Riegler Tibort, Scheiber Lajost, Liebermann Manót, stb. Vértés

KÖNNYEN AKAR JÁRNI KELNI ?

Palma

SAPKOT KELL VISELNI.

**Angol, francia uridivat fehér-
nemű- és kalapkülönlegeségek**

SCHULCZER és SCHWIMMER

Budapest, VI., Andrásy-ut 47. Telefon: 14-5-99.

FAVORIT

*ruhafestő és vegy-
tisztító és gőzmo-
só üzem*

BUDAPEST, Paulay Ede-u. 51

Szombaton zárva.

30 év óta fennálló üzletemet Kertész-
utca 43. sz. alól VI. Király-utca 58.
alá helyeztem át.

Telefon: Automata 24-0-85.

Seidner Lipót

Posztó, divatszövet és szabókellékek
áruháza. Billiárd, játékasztal és
íróasztal posztók. Ebédlőasztal,
padló- és dekoráció filcek.

TAUBER ÁRON

כשר kóser mézárszéke

BUDAPEST, VII., DOB-UCCA 10. SZ.

Telefon: J. 422-83.

A pesti izr. nitk. Rabbiságának fel-
ügyelete alatt. Elsőrendű cukorgyári
hizlalásból származó marha-, borju-
és birkahusok. Vágott baromfi áru-
sítás! R ndelések házhoz szállítatnak.

SIREMLÉKEK

bel és külföldi márványokból leg-
olcsóbb árban részletfizetésre is
kaphatók. ~ Tervrajzok díjtalanul,

EICHBAUM MOR

sirkőgyáros

BUDAPEST, V., POZSONYI-UT 1-3

TELEFON; 245-74.

SIDOL

fém, ablak és márvány
tisztítására a legalkal-
masabb.